ISSN 0081-7147

STUDIA ŹRÓDŁOZNAWCZE

Commentationes



LV

IH PAN

STUDIA ŹRÓDŁOZNAWCZE

LV

ACADEMIA SCIENTIARUM
ET LITTERARUM POLONA
INSTITUTUM HISTORICUM

COMMENTATIONES

LV

IH
PAN

VARSOVIAE 2017

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

STUDIA

ŹRÓDŁOZNAWCZE

LV

IH PAN

WARSZAWA 2017

Adres Redakcji:
PL 00-272 Warszawa
ul. Rynek Starego Miasta 29/31
tel. (+4822) 831 02 61, fax 831 36 42
e-mail: redakcja@studia-zrodloznawcze.pl
www.studia-zrodloznawcze.pl

p-ISSN 0081–7147
e-ISSN 2451–1331

Publikacja dotowana ze środków publicznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Na okładce:
Iluminowany inicjał figuralny (*N*)*ascitur*, najstarsze znane przedstawienie kefaloforii św. Wojciecha (ok. 1342 r.); Knihovna Benediktinského opatství Rajhrad, sygn. R 394, f. 301v

Tłumaczenie i korekta streszczeń: Grażyna Waluga
Redakcja i korekta: Jolanta Rudzińska
Skład i łamanie: Dariusz Górski

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
22 831 02 61-62, w. 44
www.ihpan.edu.pl
http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Druk cyfrowy: FABRYKA DRUKU w Warszawie

Redakcja prosi Autorów o ścisłe trzymanie się zasad przygotowania tekstu, zawartych w Wymogach redakcyjnych i instrukcji dla Autorów „Studiów Źródłoznawczych" oraz skrótów zawartych w Spisie skrótów na końcu tomu

SPIS TREŚCI

Rozprawy

Materiały

Dyskusje

Artykuły recenzyjne i recenzje

Zapiski krytyczne

Kronika

Listy do Redakcji

Nekrolog

SPIS WSPÓŁPRACOWNIKÓW

P.Ch.	Patrycja Chimkowska, Warszawa
	Antoni Gąsiorowski, Puszczykowo
	Marcin Hlebionek, Toruń
	Tomasz Kałuski, Katowice
	Robert Kasperski, Warszawa
	Radosław Kotecki, Bydgoszcz
	Mariusz Leńczuk, Kraków
	Janusz Łosowski, Lublin
	Maciej Matwijów, Wrocław
	Karol Nabiałek, Kraków
P.N.	Przemysław Nowak, Warszawa
	Piotr Okniński, Warszawa
	Krzysztof Ożóg, Kraków
J.P.-P.	Jan Prostko-Prostyński, Poznań
G.R.	Grażyna Rutkowska, Poznań
R.R.	Rafał Rutkowski, Warszawa
	Michał Rzepiela, Kraków
K.S.	Klara Sakiewicz, Warszawa
	Miłosz Sosnowski, Poznań–Warszawa
	Jacek Soszyński, Warszawa
	Jarosław Szymański, Wrocław
	Janusz Tandecki, Toruń
	Robert T. Tomczak, Poznań
	Arkadiusz Wagner, Toruń
P.W.	Piotr Węcowski, Warszawa
	Szymon Wieczorek, Rzeszów
	Marian Wolski, Kraków
T.Z.	Tomasz Zawadzki, Katowice
	Paweł Żmudzki, Warszawa

SPIS RECENZENTÓW WEWNĘTRZNYCH

Anna Adamska, Utrecht
Urszula Augustyniak, Warszawa
Jacek Banaszkiewicz, Warszawa
Ewa Dubas-Urwanowicz, Białystok
Tomasz Gałuszka OP, Kraków
Magdalena Górska, Warszawa
Janusz Grabowski, Warszawa
Ryszard Grzesik, Poznań
Marek A. Janicki, Warszawa
Jerzy Kaliszuk, Warszawa
Anna Kotłowska, Poznań
Mieczysław Mejor, Warszawa
Eduard Mühle, Münster
Rimvydas Petrauskas, Wilno
Aneta Pieniądz, Warszawa
Anna Sochacka, Lublin
Renata Trawińska, Poznań
Grischa Vercamer, Berlin
Maciej Zdanek, Kraków

Spis skrótów

Archiwa i zespoły archiwalne

AA – Archiwum Archidiecezjalne
AD – Archiwum Diecezjalne [np.: AD Płock]
AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych
AN – Archiwum Narodowe
AP – Archiwum Państwowe [np.: AP Poznań]
MK – Metryka Koronna w AGAD
ML – Metryka Litewska

Biblioteki

BCzart. – Biblioteka Czartoryskich
BJ – Biblioteka Jagiellońska
BKórn. – Biblioteka PAN w Kórniku
BN – Biblioteka Narodowa
BOss. – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich
BPAU/PAN – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie

Ważniejsze wydawnictwa źródłowe

AGZ – *Akta grodzkie i ziemskie*
Bull. Pol. – *Bullarium Poloniae*
CDMas. – *Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis*
CDSil. – *Codex diplomaticus Silesiae*
CDUJ – *Codex diplomaticus Universitatis studii generalis Cracoviensis*
C. epist. XV – *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*
DKuj. Maz. – *Dokumenty kujawskie i mazowieckie przeważnie z XIII wieku*
KDKK – *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława*
KDm.K – *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa*
KDMaz. – *Kodeks dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego*
KDMłp. – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*
KDPol. – *Kodeks dyplomatyczny Polski*
KDŚl. – *Kodeks dyplomatyczny Śląska*
KDWlkp. – *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*
MGH – *Monumenta Germaniae historica*
MGH SS – *Monumenta Germaniae historica*, *Scriptores*
Migne PL – J.P. Migne, *Patrologiae cursus completus*, Series Latina
MPH – *Monumenta Poloniae historica*
MPH s.n. – *Monumenta Poloniae historica*, series nova
MPV – *Monumenta Poloniae Vaticana*
MRPS – *Matricularum Regni Poloniae summaria*

NKDMaz. – *Nowy kodeks dyplomatyczny Mazowsza*
Schl. UB – *Schlesisches Urkundenbuch*
UdR. Spisy – *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*
VL – *Volumina legum*
ZDMłp. – *Zbiór dokumentów małopolskich*

Ważniejsze wydawnictwa seryjne i ciągłe

AKH – Archiwum Komisji Historycznej
AKP – Archiwum Komisji Prawniczej
PSB – *Polski słownik biograficzny*
RAU whf – Rozprawy (Polskiej) Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny
SPPP – *Starodawne prawa polskiego pomniki*

Ważniejsze czasopisma historyczne

Czas. Pr. Hist. – „Czasopismo Prawno-Historyczne"
Kwart. Hist. – „Kwartalnik Historyczny"
Kwart. HKM – „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej"
Mies. Herald. – „Miesięcznik Heraldyczny"
Przegl. Hist. – „Przegląd Historyczny"
Rocz. Herald. – „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie"/„Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego"
Rocz. Hist. – „Roczniki Historyczne"
Sobótka – „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka"
St. Hist. – „Studia Historyczne"
St. Źródł. – „Studia Źródłoznawcze"
Zap. Hist. – „Zapiski Historyczne"
Zap. TNT – „Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu"

Pozostałe skróty

cap. – capitulum
f. – folio
fasc. – fasciculum
il. – ilustracja
k. – karta
kol. – kolumna
ks. – księga
lib. – liber
mf. – mikrofilm
ms – manuscriptum
mszp. – maszynopis
n. – i następna [np.: s. 22 n.]
nlb. – nieliczbowane
nr kat. – numer katalogowy
or. – oryginał
p. – pagina
przyp. – przypis
r – recto
red. – redaktor, redakcja
repr. – reprint
rkps – rękopis
s. – strona
sygn. – sygnatura
szp. – szpalta
v – verso
vol. – volumen
wyd. – wydanie, wydawca
z. – zeszyt

Wymogi redakcyjne i instrukcja dla Autorów „Studiów Źródłoznawczych”

Redakcja zwraca się do Autorów z prośbą o stosowanie następujących zasad dotyczących formy nadsyłanych tekstów:

1. Wszystkie teksty prosimy przesyłać w formie elektronicznej jako załącznik do e-maila skierowanego pod naszym adresem internetowym: redakcja@studia-zrodloznawcze.pl.
2. Ostateczna decyzja o zawartości bieżącego tomu jest podejmowana w maju danego roku.
3. W tekstach przeznaczonych do działów „Rozprawy”, „Materiały”, „Przeglądy”, „Dyskusje” umieszczamy na początku imię i nazwisko Autora oraz afiliację (w przypadku zatrudnienia na uczelni bądź w instytucji naukowo-badawczej) lub miasto (w przypadku Autorów niezatrudnionych w placówce naukowo-badawczej oraz doktorantów i studentów). Wszystkie te elementy prosimy pisać zwykłą czcionką, nie zaś wielkimi literami.
4. Pod imieniem i nazwiskiem, afiliacją lub miastem zamieszkania Autora prosimy umieścić tytuł, a następnie: zarys treści (krótka charakterystyka artykułu; objętość 400–700 znaków), poniżej zaś słowa kluczowe (maksymalnie 5–7 słów lub fraz w języku polskim i angielskim). Prosimy także o dołączenie streszczenia o objętości nieprzekraczającej 1 strony maszynopisu (do 1800 znaków ze spacjami), z języku polskim lub angielskim, w uzasadnionych przypadkach z zaznaczeniem innego języka, na który ma być przetłumaczone (lub od razu w tym języku). W streszczeniu nie należy ograniczać się do omówienia treści, lecz przedstawić krótko również rezultat przeprowadzonej analizy i główne konkluzje z niej płynące oraz omówić zastosowaną metodologię.

   Do artykułów i innych tekstów wymienionych w pkt. 3 prosimy o dołączenie krótkiej noty o Autorze w języku polskim i angielskim (do 500 znaków), a także podanie pełnego adresu podstawowego miejsca pracy oraz aktualnego adresu e-mailowego. Dane te są konieczne do indeksowania w bazach danych, zgodnie z wymogami MNiSW. Prosimy także o dołączenie, na końcu artykułu, bibliografii selektywnej, obejmującej najważniejsze i najnowsze wykorzystane publikacje. W bibliografii podajemy najpierw wykaz źródeł (edycji źródłowych), a potem opracowań. Nie stawiamy kropek na końcu opisu bibliograficznego kolejnych pozycji. W wypadku opisu bibliograficznego artykułów z czasopism i prac zbiorowych podajemy zakres stron, jak w przykładach zawartych niżej w pkt. 10.
5. Cytowane w tekście fragmenty z opracowań podajemy zawsze czcionką prostą w cudzysłowie. W cytatach z niepublikowanych źródeł lub w aneksach źródłowych stosujemy instrukcję wydawniczą Adama Wolffa (St. Źródł., 1, 1957, s. 155––181) w odniesieniu do źródeł średniowiecznych i – ewentualnie – wczesnonowożytnych. W stosunku do tekstów z XIX i XX w. należy stosować się do zwyczajów przyjętych w publikacjach źródeł z tego okresu lub napisać własną instrukcję, co jest również możliwe wobec wcześniejszych źródeł.
6. W nagłówku recenzji umieszczamy kolejno: imię i nazwisko Autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej). Jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule podajemy imię i nazwisko redaktora; następnie – w przypadku pracy wielotomowej – liczbę tomów lub części (cyframi arabskimi) i dalej: wydawnictwo, miejsce i rok wydania, a także liczbę stron liczbowanych i nieliczbowanych oraz ilustracji. Jeżeli recenzowana praca stanowi nowy tom jakiejś serii wydawniczej, to nazwę serii i numer tomu podajemy, oddzielając te elementy przecinkami, przed nazwą wydawnictwa. Wyrazy Autor, Wydawca, Redaktor w odniesieniu do Autora recenzowanej pozycji, wydawcy recenzowanego wydawnictwa źródłowego lub redaktora pracy zbiorowej piszemy wielką literą. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz afiliację umieszcza się na końcu tekstu z prawej strony. Artykuły recenzyjne i dyskusje powinny być przez Autora opatrzone tytułem, a pełny opis bibliograficzny zamieszcza się w pierwszym przypisie.

   Przykładowe opisy bibliograficzne recenzowanych pozycji:
   - Zenon Piech, *Monety, pieczęcie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2003, ss. 365, 1 nlb., il. 83;
   - *Kolektarz wawelski sprzed 1526 roku świadek liturgii Kościoła krakowskiego w XV, XVI i XVII wieku*, wyd. X. Szymon Fedorowicz, Monumenta Sacra Polonorum, t. 3, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2007, ss. 478, il. barwnych 24.
7. W tekstach stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., m.in., itp., tzw.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne – jak najoszczędniej – w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w brzmieniu słownym (15 VII 1410, 16 lipca, w lipcu 1410 r.). Tekst główny nie powinien być formatowany, np. poprzez użycie odmiennych rodzajów czcionek czy nadawanie poszczególnym jego elementom odmiennych stylów. Zaznaczenia wymagają jedynie kolejne akapity i ewentualnie duże cytaty, które w składzie mogą być zaznaczone w mniejszej kolumnie.

8. Stosujemy przypisy dolne. Odnośniki do przypisów w tekście powinny być umieszczane przed kropką kończącą zdanie (chyba że kończy je skrót: w. – wiek, r. – rok) lub przed przecinkiem w środku zdania (chyba że muszą się znaleźć między słowami, których nie oddziela przecinek). Po każdym przypisie stawiamy kropkę. W recenzjach i artykułach recenzyjnych przypisy stosuje się na tych samych zasadach jak w artykule naukowym. W nawiasach w samym tekście mogą być umieszczanie jedynie numery stron recenzowanej pracy.
9. W przypisach prosimy o stosowanie skrótów zgodnie z zamieszczonym wykazem. Tytuły książek i artykułów piszemy kursywą, czasopism – czcionką prostą w cudzysłowie (z wyjątkiem sytuacji, kiedy stosujemy skrócony zapis, wtedy bez cudzysłowu), serii wydawniczych – prosto, bez cudzysłowu. Po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku – w: (bez nawiasów). W opisie bibliograficznym stosujemy polskie formy: wyd., red., oprac., tłum., itd., natomiast miejsce wydania podajemy w wersji oryginalnej. Numery tomów, roczników, zeszytów i części periodyków oraz innych publikacji zapisujemy cyframi arabskimi, a nazwiska autorów drukiem zwykłym, a nie rozstrzelonym. Przy autorach przywoływanych w tekście zasadniczym podajemy za pierwszym razem imię w pełnym brzmieniu, potem inicjał imienia, w przypisach zaś inicjał imienia, również w skróconym opisie bibliograficznym.
10. W przypisach odnoszących się do opracowań podajemy za pierwszym razem cały opis bibliograficzny, a następnie inicjał imienia i nazwisko autora oraz skrócony tytuł bez wielokropka, np.:
    - za pierwszym razem: W. Abraham, *Organizacja Kościoła w Polsce do połowy wieku XII*, Poznań 1962, s. 98–103, a następnie: W. Abraham, *Organizacja Kościoła*, s. 117–120;
    - za pierwszym razem: B. Kürbisówna, *Żywot bł. Salomei jako źródło historyczne*, w: *Studia historica. W 35-lecie pracy naukowej Henryka Łowmiańskiego*, Warszawa 1958, s. 145–154, a następnie: B. Kürbisówna, *Żywot bł. Salomei*, s. 150.

    Uwaga, nie używamy zapisów: op. cit., ibidem etc. W wypadku powtarzania w dwóch lub kilku kolejnych przypisach tego samego opracowania/źródła, piszemy: tamże. Jeżeli w jednym przypisie lub dwóch sąsiednich cytowane są prace tego samego autora, używamy zapisów: tenże, taż, ciż, zob. też.

    Przykłady opisu artykułu w czasopiśmie:
    - A. Gieysztor, *Społeczeństwo i państwo pierwszych Piastów wobec chrystianizacji*, „Nasza Przeszłość”, 69, 1988, s. 11–22;
    - A. Gieysztor, *Syntezy, kompendia i pomoce historiografii polskiej w ostatnim półwieczu*, Kwart. Hist., 94, 1987, nr 1, s. 243–253.

    Przykład opisu artykułu w pracy zbiorowej:
    - G. Labuda, *Księżna Dobrawa i książę Mieszko jako rodzice chrzestni Polski piastowskiej*, w: *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 3 n.

    Przykład opisu wydawnictwa źródłowego:
    - *Miracula venerabilis patris Prandotae episcopi Cracoviensis*, wyd. W. Kętrzyński, w: MPH, t. 4, Lwów 1884, nr 8, s. 452 n.

    Przykład opisu książki należącej do serii:
    - *Rejestry gospód w Krakowie z lat 1632 i 1649*, wyd. K. Follprecht, Fontes Cracovienses, t. 11, Kraków 2005.

    Przykład opisu artykułu z PSB:
    - W. Dworzaczek, R. Swiętochowski, *Okolski Szymon*, w: PSB, t. 23, Wrocław 1978, s. 679–691.

    Podobnie zapisujemy artykuł z encyklopedii, leksykonów itp.
11. W przypisach odnoszących się do wydawnictw źródłowych stosujemy skróty zamieszczone w *Spisie skrótów* na końcu każdego tomu „Studiów Źródłoznawczych”. Jeżeli dane wydawnictwo nie ma swojego skrótu w tym spisie, a jego nazwa powtarza się w danym artykule, można utworzyć skrót przy pierwszym wystąpieniu, umieszczając go w nawiasie kwadratowym po słowie „dalej”, np. *Korespondencja żupnika krakowskiego Mikołaja Serafina z lat 1437–1459*, wyd. W. Bukowski, T. Płóciennik, A. Skolimowska, Kraków 2006 [dalej: *Korespondencja żupnika*], nr 27.
12. W przypadku cytowania tekstu dostępnego w Internecie stosujemy zapis analogiczny jak w poniższym przykładzie: H. Rutkowski, *Mapy Karola Perthéesa*, <http://mapy.geohistoria.pl/perthees/TMH-Komentarz_do_map_Pertheesa.pdf> [dostęp: 28.03.2014].
13. Przyjmujemy do druku materiały oryginalne. Tekst musi być wynikiem samodzielnych badań, niepublikowanych wcześniej w innym miejscu. Jeżeli przesłany do redakcji tekst był wcześniej rozpowszechniany w innej formie (np. w wersji skróconej, w innym języku, w Internecie) prosimy Autorów o podanie stosownej informacji, abyśmy mogli ocenić zasadność publikacji materiału na łamach „Studiów Źródłoznawczych”.

9 770081 714752 75>